

KÉPZŐMŰVÉSZET

Németh József kiállítása a Múcsarnokban

A pályáiv már biztos pilléreken áll, s így szakaszai is jól kivehetők. Tudni, mi volt a kezdet, hogyan nőtt ki belőle a folytatás, s hogy milyen váltás árán jött létre az első — e minősítésre már feltétlenül érdemes — kiteljesedés.

A pályáiv — *Németh József* festőművész munkásságának pályáiv — már biztos pilléreken áll; nemcsak az elfogultabb híveinek, de a *budapesti Múcsarnokban* megrendezett kiállításának tanúsága szerint is.

A kezdetek?

Freskó tanszak az Akadémián. Ismerkedés, majd megbarátkozás a nagy felületekre illő, nyugodt formákkal, e formák lassú ritmusú — mondhatni: majd' mindig ünnepélyes — összekapcsolásával; megelégedés egy semmiképp sem látványos, de visszafogott tónusaiban annál több erőt tartalékoló színskálának.

A főiskola után: *Vásárhely*.

Szükségszerűen az, hiszen hol másutt akadhatott volna igazán neki való témákra a nagy felületekre illő — lassú, s majd' mindig ünnepélyes ritmus szerint kapcsolódó — nyugodt formák festője. Tág határ, nagy ég, a szögletes falú tanyák meg a mérnöki rajzlapokról lemásolt gátoldalak szabályos látványa — ez ismétlődött eleinte a centikben mérve csak ritkán nagyméretű, de mégis hatalmasnak tűnő táblákon.

Aztán mind gyakoribb lett vásznain az *ember*; pontosabban szólva: a *figura*. Németh József ecsetje alól ugyanis nem a legapróbb ráncaikig bekalandozható portrék meg a ruhájuk szabását is jól mutató alakok kerültek ki, hanem választott lakóhelyének elsősorban *tartásukkal*, egy-egy nagyon jellemző *gesztusukkal* megidézett benépesítői. Amolyan *kontúrfigurák*, amelyek főképp a már-már tenyerükbe gyökerezett szerszámaikkal — vagyis hogy: azoktól — élnek igazán.

E kontúrfigurák sora — amelyet nem ritkán szakított meg egy-egy hasonlóképp merész szerkesztésű, olykor már-már a torzításig elrajzolt tájkép — azonban még többnyire *riportosan* „életes” volt. Sűrű festésű, indulattal, nagyon is nekiszabadulva „odatett”. Némiképp valóban „Nagy István”-os — ahogy azt a művész legutóbbi, az *Ernst Múzeumban* megrendezett tárlatáról többen is leírták.

Ez az indulatos sűrűség viszonylag sokáig jelen volt Németh József képein, s akik életútját közelebbről figyelték, gyakran tűnődtek el, hogy merre kanyarodik majd innen tovább, ha egyáltalán akar és főképp tud továbbkanyarodni.

És íme itt a múcsarnokbeli tárlat tanúsága: akart és tudott is továbbkanyarodni! Meghódította magának azt a valóban nagy formátumú és e nagy formátumhoz illően tiszta festésmódot, amelyre talán az a minősítés illik a legjobban, hogy *jelképi*.

Látszólag nem történt nagy átalakulás: Németh József ma is a maga ismerős alakjait festi, amelyeket elsősorban tartásuk — egy csúnya, de itt jól jellemző szóval élve: *pózuk* — tesz önmagukká. Ez a póz azonban egyre kevésbé tűnik eleve megtervezettnek, szándékoltnak, mégpedig azért, mert megnőtt a figurák belső

fénye. *Egyértelműbbek, tisztábbak lettek; riportos sűrűségük kiszűrődött.* A korábbi féljelképi mivoltukból most *igazi szimbólumokká* léptek elő.

Nagy váltás volt ez Németh Józsefnél, s hogy valójában milyen nagy volt, azt a pesti tárlat főfalának hatalmas díszé, az *Évszakok* című *gobelin* mutatja igazán. Ez a mindenképpen óriási munka ott viseli magán mindazokat a megtisztult, felmagasztosult jelképalakokat, amelyek e művészi műhelyben — jó másfél évtized alatt — kiformalódtak, s amelyek immár nyugodtan említhetők, mint egy bizonyos (nem kicsi) táj bizonyos (nem rövid) idejének *jelvényei*.

S ezzel már be is kapcsolódtunk abba a polémiába, ami Németh József újabb önálló kiállítására körül kialakult. Nemcsak amúgy, szemre szép az, amit a művész csinál, de esztétikai értékei szerint is — írják a fővárosi kritikusok —, ám vállalkozása aligha mondható korszerűnek. Visszanéz, csak az elmúlt esztendőket idézi. — hangzik az itt is, ott is megisméltendő kifogás.

Akik egy bizonyos (nem kicsi) táj egy bizonyos (nem rövid) idejének megőrzésére vállalkoztak, soha nem voltak könnyű helyzetben. Gyorsan megkapták a korszerűtlen meg a túlhaladott jelzőt. Ám idő múltával sorra-rendre kiderült, hogy makacsságuk nem volt hiábavaló, mert aminek megőrzésére vállalkoztak, mind több embernek lett kedves. Emlék, amin nemcsak eltűnődni, de amiről példát venni, amiből erőt meríteni is lehet; emlék, ami a később élőket nemcsak elandalítja, de tisztább, szebb életre serkenti.

Németh József ilyen megőrző festő. Annyira ismeri, úgy megtanulta az életteréül választott valóságot, hogy riportos korszaka után immár eljutott a jelképek felfedezésének és megörökítésének idejéhez. *Gereblyés parasztja, Kaszásai* kétdimenziós emlékművek, miként kedves monumentum a mindnyájunk életét születésünktől kísérő *Apolónó* is.

Nem véletlen, hogy a művész legújabb képein már fel-feltűnik egy nagyon régi ábrázolóműfaj, az *ikon* néhány sajátossága. Ahogy a tompa csillogású, ki tudja, hány esztendő fátáblákon, az ő pozdorjalemezén is aranyglória övezi a királyi palástos kis *Katit*: a tiszta 'gyermekség szép jelképeként.

Kifogás? Ok valami elégedetlenségre?

Egyetlen, de említés nélkül aligha hagyható!

A képek — pontosabban a korábbi időszak képei — miatt túlságosan is „anyag-gazdagra” sikeredett ez a különben remek tárlat. A Múcsarnok három nagy terme közül valójában csak a legbelső tartalmazta mindazt az újdonságot, amiről szólván a korszakváltás egész históriáját elmondhattuk. Kevesebb több lett volna; vagyis — *áttekinthetőbb.* No de ez már inkább a tárlatrendezőknél szól, akik újabban előszeretettel igyekeznek bizonygatni, hogy az „ő” festőjük, szobrászuk milyen szorgalmasan dolgozik. Németh József azonban nem csak szorgalmasan dolgozik — nagyon is jól dolgozik! Mind remekebb képek viselik szignóját.

AKÁCZ LÁSZLÓ

BUDA FERENC

Rokonok közé jöttem*

Rokonok közé jöttem. Lélek szerinti rokonaim közé, jöllehet anyakönyvezhető kapcsolatot errefelé eddig még nemigen találtam.

De ez nem is fontos. Tudtommal a mostanság — s immár jó ideje — e tájon élő-munkálkodó művészek között is nem egy akad, akinek születési adatait másutt irták be a matrikulába.

* Elhangzott a Dél-alföldi Tárlat megnyitójaként Hódmezővásárhelyen, május 7-én.